

Σύγχυση: το στίγμα της εποχής

Ο ΝΙΚΟΣ ΜΠΑΚΟΛΑΣ, Α΄ ΚΡΑΤΙΚΟ ΒΡΑΒΕΙΟ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ, ΣΧΟΛΙΑΖΕΙ ΤΟ ΠΑΡΟΝ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ

Όταν πριν από δύο χρόνια αναζήτησε κάποιος σε βιβλιοπωλείο της Αθήνας το μυθιστόρημα του Νίκου Μπακόλα «Ο κήπος των πριγκίπων» ο υπάλληλος απόρησε: «Πώς το είπατε;». Σήμερα όλοι γνωρίζουν το έργο του συγγραφέα. Το τελευταίο βιβλίο του του «Η μεγάλη πλατεία» τιμήθηκε με το Α΄ Κρατικό Βραβείο Μυθιστορηματος και ετοιμάζεται για την τρίτη του έκδοση. Η έκρηξη ενδιαφέροντος που ακολούθησε, από τον Τύπο και τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης αφιχνιδιάσε τον Νίκο Μπακόλα, που ζούσε στη Θεσσαλονίκη

απομακρυσμένος από τους προβολείς της δημοσιότητας. Συνεντεύξεις, αφιερώματα σε περιοδικά, εκτεταμένες παρουσιάσεις και αναλύσεις του συνολικού έργου του έφεραν τον συγγραφέα στο προσκήνιο της επικαιρότητας. Και μπορεί μεν το '88 να ήταν η χρονιά που ο Ν. Μπακόλας έγινε ευρύτερα γνωστός, η παρουσία του όμως στη λογοτεχνική ζωή της χώρας μας είναι αισθητή μια 30ετία τώρα... «Εκείνο που με ενδιαφέρει είναι να γράψω κάποια βιβλία, όχι να γίνω διάσημος. Δε σημαίνει βέβαια ότι δε μου αρέσει η επιτυχία. Δε

περιλαμβάνεται όμως στους στόχους και στις επιδιώξεις μου», λέει.

Δημοσιογράφος κατ' επάγγελμα (υπεύθυνος φιλολογικών και καλλιτεχνικών σελίδων, θεατρικός κριτικός), αλλά και μεταφραστής («η επαφή μου με τη πεζογραφία του Φώκνερ αποτελεί, εν μέρει, μια εξήγηση για την κατοπινή πορεία της μορφής των γραφτών μου», υποστηρίζει) κατόρθωσε να ξεκλέβει κάποιες ώρες για να γράψει, επιλέγοντας γι' αυτό, το τραπέζι ενός συνηθισμένου καφε-νείου, το δρόμο ή, τα γραφεία της εφημερίδας.

Η σημερινή συνέντευξη στην «Κ» δεν έχει ως αντικείμενο ούτε το πλούσιο λογοτεχνικό του έργο, ούτε τη διάσημη πλέον τριλογία του («Ο κήπος των πριγκίπων», «Μυθολογία», «Η μεγάλη πλατεία») ή τα μελλοντικά σχέδιά του. Με την απόσταση, αλλά και τη διειδυτικότητα που χαρακτηρίζουν το βλέμμα του συγγραφέα και τη σκέψη ενός πνευματικού ανθρώπου σχολιάζει το παρόν μιλώντας για το παρελθόν αλλά και το μέλλον αυτής της χώρας.

Συνέντευξη στη
ΜΑΡΙΑ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ

— Ποιά λέξη θα επιλέγατε για να αποδώσετε το στίγμα της σημερινής εποχής;

— Η λέξη που ταιριάζει αυτό τον καιρό είναι: σύγχυση. Δε θα 'λεγα σήψη, που είναι εξ' άλλου απ' όλους παραδεκτή. Εκείνο που μας περιβάλλει είναι σύγχυση. Κανένας δεν είναι σίγουρος για το «ποιός είναι ποιός», «ποιός έχει δικίο» ή το πρακτικότερο τι πρέπει να κάνουμε, σε ποιόν να καταφύγουμε για να βγούμε από αυτό το τέλμα που είναι μια επικίνδυνο. Πιστεύοντας πως όποτε ενώθηκαν οι Έλληνες δημιούργησαν κάτι θετικό, νομίζω πως εκείνο που μας χρειάζεται είναι κάποιοι άνθρωποι, ανεξαρτήτως παρατάξεων, έντιμοι, αποφασισμένοι να δουλέψουν, να γίνουν δυσάρεστοι, να συνεργαστούν. Είτε αυτό το σχήμα λέγεται οικουμενική κυβέρνηση, είτε κάπως αλλιώς.

— Αυτό που λέτε όμως είναι περισσότερο ουμανιστικό ή ου-

«Σήμερα είμαστε σε δυσκολότερη θέση απ' ό,τι με τον πόλεμο της Μικράς Ασίας ή το '74, με την Κύπρο. Εδώ και μερικά χρόνια νιώθω έναν τρόμο, έναν πανικό ότι κάτι θα πάθουμε», λέει ο συγγραφέας Νίκος Μπακόλας.

τοπιστικό παρά πολιτική λύση. — Δεν το βλέπω θεωρητικά, αλλά εντελώς πρακτικά. Σήμερα είμαστε σε δυσκολότερη θέση από ό,τι με τον πόλεμο της Μικράς Ασίας ή το '74 με την Κύπρο. Εδώ και μερικά χρόνια νιώθω έναν τρόμο, έναν πανικό ότι κάτι θα πάθουμε. Πιστεύω πως είμαστε πολύ αδύναμοι. Χωρίς ερείσματα, χωρίς ηθικές αξίες. Ο κόσμος δε θέλει να αγωνιστεί για τίποτα.

— Μήπως επειδή λείπουν πια από τη πολιτική σκηνή οι χαρακτηριστικοί ηγέτες, που θα δημιουργήσουν τα ερείσματα ή θα εμπνεύσουν τις ηθικές αξίες;

— Εγώ δεν πιστεύω τόσο στις χαρακτηριστικές προσωπικότητες. Βέβαια ένας δυναμικός ηγέτης με ακτινοβολία και ικανότητες είναι θετικό στοιχείο και ίσως και απαραίτητο. Ο Βενιζέλος

ήταν ένα τέτοιο πρόσωπο. Τώρα έχουμε καταλάβει ότι και ο Καραμανλής ανήκε σε αυτή την κατηγορία. Τα τελευταία χρόνια —όχι μόνο αυτά της διακυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ— υπάρχει βαθμιαία κάθοδος των πάντων, ένα βύθισμα αξιών. Το '23 η Ελλάδα ήταν καθημαγμένη και μετά από 17 χρόνια μόνο νίκησε στην Αλβανία μια αυτοκρατορία. Τότε όμως είχε αξίες και αρχές. Το απέδειξε και στην Κατοχή. Τώρα χάνονται. Αν ρωτήσουμε κάποιον για ποιό ιδανικό θα ήθελε να αγωνιστεί δε νομίζω ότι θα παίρναμε απάντηση. Σήμερα υπάρχει σωρεία σκανδάλων, τα οποία άλλες εποχές θα είχαν ξεσηκώσει τον τόπο για να τα αντιμετωπίσει ή να τα αντιμετωπίσει. Αντ' αυτού, η αδιαφορία, η ανοχή.

— Εσείς πού θα αποδίδετε

αυτή την αδιαφορία;

— Η παρατεταμένη αναφορά στα σκάνδαλα έχει δημιουργήσει ένα είδος εθισμού. Όπως κολυμπάμε στις μολυσμένες ακτές, εν γνώσει μας ότι είναι μολυσμένες. Βλέπει ο Έλληνας, ζει τα σκάνδαλα, συνειδητοποιεί τις διαστάσεις τους, αλλά λίγο - πολύ συνήθισε και δεν αντιδρά.

— Ίσως γιατί περιμένει να σπάσει ο φλοιός της προσωπικής του ασφάλειας, να θιγεί προσωπικά για να αντιδράσει.

— Ναι. Αλλά δεν μπορούσε να κατηγορήσουμε τον Έλληνα γι' αυτό. Επαναλαμβάνω πως αν δεν έχουμε πνευματικές, ηθικές αξίες, πράγματα για τα οποία να πιστεύουμε ότι πρέπει να αγωνιστούμε, δεν καταλαβαίνουμε ότι κινδυνεύουμε.

— Σε ποιές ηθικές αξίες ανα-

φέρεστε;

— Δεν πιστεύουμε, κατ' αρχάς, στην αξία της παιδείας και της μόρφωσης. Ξέρουμε ότι ο Ντέταρι βγάζει περισσότερα χρήματα από τον καλύτερο γιατρό. Ούτε στην αξία της εργασίας πιστεύουμε. Είμαστε πολύ φυγόπονοι. Η δημόσια διοίκηση είναι το πιο πρόσφορο παράδειγμα. Και από την άλλη μιλάμε για την ανάγκη παραγωγικότητας. Ποιά παραγωγικότητα, όταν δεν δουλεύουμε; Οι αξίες για μένα είναι καλύτερη μόρφωση και περισσότερη δουλειά. Γιατί πρέπει να περιμένουμε γι' αυτό την πρόκληση του '92 και όχι του σήμερα;

— Ποιά πιστεύετε ότι είναι η θέση του λογοτέχνη στις συνθήκες που επικρατούν;

— Παρ' όλο που είναι παραμερισμένος, παρ' όλο που κανείς δε ζητάει τη γνώμη του και γι' αυτό δεν μπορεί να επηρεάσει, εκείνο που έχει να κάνει είναι να λέει πάντα αυτό που πιστεύει με ειλικρίνεια, είτε μέσα από τα βιβλία του, είτε όποτε του δίνεται η ευκαιρία, να μη συμβιβάζεται κομματικά, να προβάλλει και να ανακινεί τις πραγματικές αξίες.

— Είχατε γράψει στον πρόλογο του «Κήπου των πριγκίπων»: «Το βιβλίο μου δεν είναι αναπόληση, ούτε φυγή. Είναι μια τύψη». Σήμερα πια τύψη θα ήταν ικανό κίνητρο για να γράψετε;

— Τύψη όχι για όσα έπραξα αλλά για όσα δεν έπραξα. Για όσα πιστεύω ότι είχα χρέος να κάνω και δεν έκανα.